

УДК 72.01

А. В. Коломєйцев

*асистент кафедри архітектурного проектування
Національного університету „Львівська політехніка”*

ПРИНЦИПИ ЛОКАЛЬНОСТІ ТА УНІВЕРСАЛЬНОСТІ В АРХІТЕКТУРІ МІСТ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ-ГО ТА НА ПОЧАТКУ ХХ-ГО СТОЛІТТЯ

Анотація: в статті обґрунтовано необхідність введення понять архітектурної локальності та універсальності як феноменів, що описують характер зв'язку об'єкту архітектури із його контекстом. Продемонстровано, що роль цих принципів в архітектурі може бути розкрита на основі аналізу архітектурних явищ в містах Австро-Угорської Імперії у другій половині ХІХ-го століття. Описано специфіку поширення принципів універсальності та сформовано типологію принципів локальності в архітектурі даного періоду.

Ключові слова: локальність, універсальність, архітектурна семіотика, архітектурний знак.

Актуальність теми дослідження. Особливості загальносуспільних трансформацій, характерних для сьогодення, а саме процесів глобалізації світової економіки, зростання масової міграції, поглиблення міжкультурної взаємодії, а також розвитку технічних засобів комунікації та зв'язку (транспорт, інформаційні технології), робить актуальним питання локальних та надлокальних явищ у різних сферах наукового дискурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Локальність та універсальність під виглядом таких понять як контекстуальність, традиційність, «геній місця», «цайтгайт», регіональність або ж глобальність, надлокальність чи типовість, ставали предметом великої кількості іноземних та вітчизняних теоретичних досліджень, які, однак, торкалися лише часткових аспектів даної тематики. Даної тематики зокрема торкаються наукові праці А. Тзоніса, К. Фремптона, Б. Аллена, С. Мура, Х. Морісона, З. Гідіона, Д. Гебгарда, Р. Кулгаса, Б. Чумі, А. Іконнікова, Д., К. Норберг-Шульца, Р. Адама, А. Перез-Гомез, П. В. Аурелі, А. Россі, К. Лінча, Л. Вейла, А. Е. Гутнова, Б.С. Черкеса, В. О. Тімохіна, Н. М. Шебек, С. М. Лінди, І. А. Диди, А. Б. Беломєсяцева.

Постановка проблеми. Увесь комплекс наукових питань, пов'язаних із виникненням, перетворенням та взаємозалежністю архітектурних локальності та універсальності може бути розкритий в рамках дослідження архітектури міст Австро-Угорської імперії.

Багатонаціональні території Австро-Угорщини, які знаходяться між культурами сходу і заходу, півночі та півдня та по праву можуть називатись «Європою в мініатюрі», у другій половині XIX-го та першій половині XX-го століття стали ареною для пришвидшених процесів індустріалізації, урбанізації та ряду докорінних політичних перетворень. Саме ці історичні аспекти розвитку Центральної Європи повинні були позначитись на активному зверненні архітекторів до принципів архітектурної локальності та сприяти накопиченню важливого досвіду їх реалізації, що може бути використаний сьогодні.

Мета статті: дослідити передумови та форми реалізації принципів локальності та універсальності в архітектурі міст Австро-Угорської імперії.

Виклад основного матеріалу. Дослідження понять локальності та універсальності в рамках архітектури з огляду на недостатність усталеної термінології вимагає значного вдосконалення наявних архітектурних понять, а також введення термінів, спроможних звести в одне ціле одразу кілька актуальних тенденцій загальнонаукового характеру. Введення поняття «локальності» покликане у найбільш комплексний спосіб охарактеризувати сутнісний зв'язок архітектурного об'єкту із властивим йому архітектурним, природним, культурним, політичним та іншими видами контексту. Вивчення такого зв'язку повинно дати змогу поглянути на суспільне значення архітектури, а також виконувати нею роль репрезентанта суспільних цінностей та інструмента становлення ідентичностей. Широке трактування поняття контексту архітектурного об'єкта та вивчення можливостей його відчитування людиною в архітектурному вирішенні самої будівлі дозволяє перейти до розгляду архітектури як засобу трансляції суспільно-важливої інформації, а відповідно, як засобу комунікації.

Саме в аспектах вивчення взаємозв'язку архітектурного об'єкту із притаманним йому контекстом видається необхідним ввести в теорію архітектури поняття «локальності» та «універсальності».

В межах архітектурної теорії сформувались дві принципові моделі трактування зв'язку архітектурного об'єкту із притаманним йому контекстом. Ці моделі можуть бути названі об'єктивістською та суб'єктивістською. На відміну від об'єктивістського дискурсу, суб'єктивістська модель надає базисне значення сприйняттю архітектурного об'єкта людиною. Це сприйняття стосується, з одного боку, діяльності архітектора, який намагається передати майбутньому користувачу інформацію про наявний контекст засобами архітектурної творчості, з іншого ж боку, воно стосується також здатності самої людини сприйняти цю інформацію.

Відмінність зазначених позицій знайшла відображення у термінології, що застосовується по відношенню до контексту. В архітекторів-суб'єктивістів це відношення завжди асоціюється із причитуванням контексту, у той час як для об'єктивістів – із його «аналізом». У феноменологічному мисленні, яке широко представлено в теорії архітектури починаючи з 70-тих років ХХ-го ст. та яке розвиває суб'єктивістський погляд на досліджувану тематику, особливе значення надається саме «причитуванню» (свідомій суб'єктивній оцінці) архітектором особливостей певного контексту. [1]

Згідно із метою дослідити суспільну значимість відношення між архітектурою та контекстом, слід звернутись саме до суб'єктивістського погляду на архітектурну локальність.

Із суб'єктивістської точки зору, людина може відчитати в об'єкті архітектури ту чи іншу інформацію про контекст, а може її і не знайти. Інакше кажучи, тут мова йде про інформативний вимір архітектурного об'єкту та аспекти архітектурного вирішення, які не просто є наслідком його пристосування до конкретних зовнішніх обставин, але які примушують суб'єкта сприйняття замислитись про закладений у них інформаційний зміст.

Таким чином, архітектурна локальність може бути визначена як суб'єктивно сприймана здатність об'єкту архітектури позначати ту чи іншу складову свого власного контексту. У такому випадку архітектурна універсальність – це позбавленість архітектурного об'єкта суб'єктивно сприйманої здатності у знаковій формі звертатися до будь-якої складової свого власного контексту.

Виходячи із первинно заданої спрямованості в напрямку розширення традиційних трактувань архітектурного контексту, необхідно дати більш комплексне трактування цього поняття. Контекст об'єкту архітектури – це матеріальне та нематеріальне середовище, в якому існує даний об'єкт. Контекст може мати матеріальну природу (фізичний контекст) та нематеріальну (контекст-подія, суспільний контекст).

За часткою реципієнтів, тобто людей, що співвідносять об'єкт із конкретним контекстом, локальність може бути рецесивною (сприйманою меншістю) та домінантною (масовою, характерною для більшості користувачів). В рамках даного дослідження вся увага буде сконцентрована власне на домінантній архітектурній локальності, яка за визначенням має важливішу суспільну роль.

Важливого значення у відношенні людина - об'єкт архітектури - контекст відіграє явище контекстуальної референції – як процесу співвіднесення суб'єктом сприйняття певних складових архітектурного вирішення із тими чи іншими видами контексту архітектурного об'єкту.

При цьому, необхідно задатись питанням, що саме дає людині зрозуміти, що архітектура не просто є витворена умовами контексту (що має місце у стосунку до кожної будівлі), але що архітектура тематизує цю контекстуальну зумовленість? Що дає будівлі можливість посилатися на контекст таким чином, щоб це посилення могло бути сприйнятим саме людиною, яка споглядає архітектурні форм чи перебуває в архітектурному просторі?

Для більш поглибленого вивчення явища контекстуальної референції як процесу передачі будівлею людині інформації про її власний контекст, слід звернутись до науки, що досліджує способи передачі інформації, а саме до семіології. Основним поняттям семіології є знак, як об'єкт, що використовується для передачі інформації. Структура ж знаку передбачає існування означуючого (знакової форми) та означуваного (об'єкту чи явища, до якого цей знак відсилає людину). При цьому основне питання полягає у тому, що саме дозволяє людині в архітектурному об'єкті відчитувати яке-небудь контекстуальне означуване і знати що воно є легітимним?

Тут слід перейти до утилітарної та позаутилітарної складової архітектурної дисципліни. Адже як і у випадку творів мистецтва, базова позаутилітарність того чи іншого аспекту архітектурного вирішення означатиме наголошення на його можливому функціонуванні в якості архітектурного знаку. У сфері мистецтва знакові властивості повсякденних об'єктів досліджував ще Марсель Дюшан, який ставив на мистецький п'єдестал предмети повсякденного вжитку, позбавляючи їх первинної (утилітарної) функції та, таким чином, робив із них носії інформаційних змістів та позаутилітарних значень.

На відміну від професіонала, пересічна людина не може із впевненістю розглядати утилітарні складові будівлі, її функціональні аспекти, як те, на чому базується контекстуальне, а отже, позаутилітарне значення архітектури. Вона не знає, на скільки функціональним і на скільки знаковим є те чи інше вирішення. Пітер Айзенман стверджує, що суб'єкт здатний сприймати в якості колони будь-який вертикальний об'єкт, який виглядає подібним на конструкцію, що несе навантаження. Людина не знає, яким саме має бути січення кожної конкретної колони і припускає, що даний елемент конструкції відповідає технічним розрахункам. У цьому разі знак колони посиляється на виконувану нею утилітарну функцію. Тільки коли «колона», для прикладу, не доходить до землі, у людській свідомості вона виходить за межі утилітарної необхідності та, як наслідок, може бути сприйнятою як засіб передачі інформації, тобто знак, відірваний від утилітарного означуваного. [2] З одного боку, така «колона» все одно нагадуватиме справжню несучу колону, адже буде її абсурдною реплікою, звисаючою зі стелі, але поряд з тим, вона можливо

відсилатиме людину також і до інших об'єктів та явищ. Це буде виключно знакова інформація, яку споглядач намагатиметься прочитати. Розірвана «колона» є радикальним прикладом знакової форми. В повсякденній практиці те, що людина не може пояснити з точки зору функції та починає розтлумачувати як позаутилітарний знак є часто суміщеним із її функціональною складовою. Архітектурний декор, для прикладу, історично відігравав чи не найважливішу роль у передачі інформаційних смислів, що їх хотів вкласти в будівлю архітектор. Можливо ця смислова ефективність криється саме у позаутилітарній природі декору, на яку посилався ще Готфрід Земпер. [3]

Після вищесказаного можна стверджувати, що знаком, який потенційно зможе відсилати людину до позаутилітарного змісту, а, таким чином, і до складових його контексту, буде будь-яке вирішення, яке не може бути повністю поясненим з точки зору теперішнього функціонування даної будівлі.

Інформація про контекст завжди є останнім референтом, до якого відсилає архітектурний знак. Але цьому референту може передувати асоціативний ланцюжок, що тягнутиметься від найпершого означуваного.

В залежності від виду зв'язку, що існує між архітектурним знаком та першим референтом та виходячи із виведених у семіології Чарльзом Пірсом трьох видів знаку, можуть бути названі три основні типи архітектурної локальності. Локальність може бути репрезентативною (іконічний та символічний вид зв'язку між знаком та першим референтом), суміщеною (індексний зв'язок) та автореферентною (зв'язок, основою якого є внутрішньодисциплінарні зміни, на яких наголошує архітектурний знак).

Ретельно дослідити комунікативні аспекти архітектурної локальності та роль принципів архітектурної універсальності, так само як і їх зв'язок із процесами загальносуспільного характеру, можна на прикладі архітектури регіону, де ці принципи історично повинні були проявитись найбільш активно. Такими територіями, для прикладу, можна вважати Австро-Угорщину, де етнічна різноманітність населення в кінці XIX-го століття призвела до виникнення надзвичайно активної міжкультурної конкуренції, особливо характерної для великих міст. Це призвело до бажання з боку населення репрезентувати власну ідентичність за допомогою комунікативних можливостей архітектурної локальності. [4, 14]

Окрім індивідуальних особливостей розвитку міської архітектури, що стали основою активізації принципів локальності, айстро-угорські міста у XIX-му столітті були також активним плацдармом і для загальноєвропейських тенденцій поширення принципів універсальності.

Архітектура, що у найбільш яскравий спосіб виражає цінності міського населення, його світоглядні установки, репрезентує його історію, традиційно займала чільне місце у громадському просторі міста. Таким чином можна констатувати наявність міцного зв'язку між архітектурною локальністю та громадським простором міста. Впродовж всієї історії розвитку європейського міста інтерес до репрезентативних функцій громадського простору поступово згасає та заміщується прагматичними уявленнями про утилітарні засади містобудування. При цьому період, що відповідає становленню індустріальної фази суспільного розвитку починаючи із середини ХІХ-го століття, можна вважати фазою періодом елімінації громадських просторів у планувальних схемах тодішніх міст.

Наслідком раціоналізаційних процесів у міському середовищі стало народження техніко-раціональних ідей також і в межах архітектурної думки Жак Франсуа Блондель хоча і не заперечує важливості художньої складової архітектурної творчості, займається пошуком раціонального зв'язку між функціональним та архітектурно-художнім вирішенням будівель. На початку ХІХ-го століття Жан-Ніколя-Луї Дюран висуває ідею композиційної системи, що передбачала б реалізацію усіх можливих функціональних конфігурацій без огляду на її художні аспекти. [5]

Увесь цей розвиток був позначений всезростаючою значимістю архітектурної універсальності, адже утилітарний характер будівництва нівелює його комунікативний потенціал.

Ці загальноєвропейські процеси знайшли своє втілення і у містах Австро-Угорщини. З огляду на пришвидшені модернізаційні процеси тут з особливою активністю починає формуватись небачене до цього за масштабами міське середовище, сформоване на основі економічного зиску.

Передумовою до формування відмінного від решти європейських країн архітектурного та містобудівного процесу в Австро-Угорщині виступали соціокультурні особливості даного регіону. Модернізаційні процеси призвели до того, що австро-угорські міста стали місцем зустрічі різних етнічних груп. Інтенсивність припливу сільського населення у місто забезпечувала рідкісне явище набуття людиною міської ідентичності без попередньої втрати ідентичності сільської, локальної. Поза традиційним для міст Європи посиленням вертикального розшарування населення, в містах Австро-Угорської імперії можна було додатково спостерігати ще й горизонтальне його розшарування із диференціацією за походженням, мовою та релігійними віруваннями. [4, 16]

Державна політика Австро-Угорщини щодо національного плюралізму мала серйозні наслідки і щодо архітектури. У ХVІІІ столітті провідна роль

надається німецькій національності, а на сході імперії провадиться практика будівництва німецьких поселень. Концепція «Невизнання національного плюралізму» першої половини XIX-го століття була яскравим проявом авторитарних позицій, найбільш яскравим прихильником яких був Клеменс Меттерніх. Відповідно до цих уявлень, архітектура не повинна була репрезентувати нічого, окрім абсолютизму центральної влади, натяком на який були сухі форми та строга симетрична композиція більшості будівель, починаючи від споруд загальнодержавного значення і закінчуючи будівлями солдатських казарм.

Концепція «Єдності у багатоманітності» виникає вже після революційних подій 1848-го року та починає домінувати після 1867-го. Стає зрозумілим, що імперія зможе зберегти контроль над широкими територіями тільки визнавши багатоетнічність власного населення. Гарантом і символом наднаціональної єдності при цьому виступав сам імператор. Також вважалося, що розвиток нового буржуазного класу і його універсальної для всіх міст імперії культури буде сприяти зниженню ролі культур національних. Архітектура, на противагу попередньому етапу, повинна була набувати роль репрезентанта одразу кількох суспільних суб'єктів: імперської наднаціональної влади (звернення до політичного контексту); - нового буржуазного класу (соціокультурний та політичний контекст); - окремих національностей (соціокультурний контекст).

Така складна репрезентативна модель функціонувала за рахунок, з одного боку, деяких репрезентативних обмежень, що стосувались державної архітектури, з іншого ж боку, репрезентативних свобод, які вперше отримали члени національних громад. Архітектура, що відповідала державним ініціативам різного роду, не повинна була формувати жодних референцій до того чи іншого елемента етнічного складу населення. Це були, перш за все, об'єкти транспортної та культурної інфраструктури. Наприклад, 30 із 48 театрів, збудованих бюро «Фельнер і Гельмер» знаходились у містах Австро-Угорської імперії. Це демонструвало спробу центральної влади за допомогою формування міського середовища об'єднати регіон в одне ціле.

Необхідність забезпечення контекстуальних референцій до окремих етнічних громад та намагання уникнути таких референцій при будівництві державних об'єктів не лише спровокували винайдення техніки забезпечення і першого, і другого, але й привернули увагу теоретиків до репрезентативних функцій архітектури та важливості громадських просторів міста.

Реалізація принципів локальності в архітектурі Австро-Угорщини між 1867 та 1918 рр. була досліджена автором статті на основі аналізу архітектурних вирішень громадських будівель, що були збудовані у найбільших відкритих громадських просторах 11-ти міст регіону: Відня,

Будапешта, Праги, Львова, Чернівців, Брна, Кракова, Загреба, Любляни, Грацу та Сараєва.

25 відкритих громадських просторів, що були ідентифіковані у структурі міст початку ХХ-го століття можна умовно розділити на 4 основні групи: бульвари, простори вздовж рік, міські площі та багатоскладові громадські простори.

На основі дослідження близько 70-ти архітектурних об'єктів, було сформовано типологію архітектурної локальності, що набула поширення у досліджуваний період. При цьому за точку відліку брався механізм посилення на ту чи іншу складову контексту та що саме фігурувало в якості його першого референту.

Таким чином було ідентифіковано два основні типи архітектурної локальності: автореферентну та репрезентативну.

Репрезентативний тип локальності, як було сказано раніше, характерний для об'єктів, які мають символічний або іконічний зв'язок із референтом, тобто подібні до нього, або ж асоціюються із ним на основі конвенційно-прийнятого зв'язку.

Одним з видів репрезентативної локальності є випадок, коли першим референтом виступає певний об'єкт архітектури або ж певний архітектурний стиль, традиція і т.д.

Посилання на конкретний архітектурний об'єкт, або ж на архітектурні традиції, характерні для певної епохи взагалі є характерним для періоду так званого історизму. При цьому таке посилання виступає натяком на тодішню соціокультурну парадигму, яку Мішель Фуко назвав «віком історії». [6] Такий тип локальності був характерний у другій половині ХІХ-го століття для більшості будівель, у той час як інші види локальності використовували інструментарій цієї моделі та доповнювали її додатковими посиланнями.

Посилання на певну конкретну історичну епоху чи традицію в межах архітектури Австро-Угорщини часто було не просто відповіддю на загальноєвропейські соціокультурні тенденції, але й зверненням до епохи «золотого віку» певної групи населення. Прикладами тут можуть слугувати нова ратуша в місті Сараєво, збудована у немавританському стилі як натяк на мусульманську культуру місцевого населення, або ж будівля Великого театру у Празі, неоренесансний стиль якої відсилався до «золотого віку» чеського народу. [7]

Першим референтом архітектурної локальності могла виступати також конкретна будівля. Для прикладу, після об'єднання Австрії та Угорщини в єдину державу, австрійський імператор одночасно стає власником угорської корони. У цей самий час архітектор Алайос Гаушман перебудовує королівський

замок в Будапешті у необароковому стилі і формує купольне завершення, надзвичайно схоже на купол імператорського плацу Гофбург у Відні. Таким чином формується посилення на політичний контекст угорської держави.

Натяк на ту чи іншу складову контексту міг бути забезпеченим не лише конкретним посиленням на конкретну традицію, але й униканням певної конкретної традиції чи характерного для подібних об'єктів архітектурного вирішення. Для прикладу, офіційні будівлі в межах Австро-Угорської імперії зазвичай споруджувались в одному із класичних історичних стилів, уніфікуючи тим самим можливі культурні референції і не дозволяючи проявитись у них натякам на ту чи іншу національність. При цьому нова будівля угорського парламенту за проектом Імре Штайндля, збудована в неготичному стилі буквально заперечувала подібність статусу Угорщини до статусу інших земель в складі держави та натякала на її широку політичну автономію.

Ще один вид репрезентативної локальності був представлений окремими складовими архітектурних вирішень, які посилалися не на архітектурні, а на позаархітектурні явища, які в свою чергу були пов'язані із певним контекстом. Один з прикладів такого посилення можна було побачити у скульптурних групах на аттику будівлі Галицького сейму у Львові, де фігури «Галичини», «Вісли» та «Дністра» говорили про територію політичного впливу цього крайового органу, а відповідно, про політичний контекст в регіоні.

Іншим прикладом можуть слугувати сецесійні декоративні мотиви, роль яких полягала у мистецькому піднесенні природи, що представляло собою спосіб втечі від замкненості сучасного міського життя. Відповідно, це також можна вважати посиленням на контекст тих культурних настроїв, які склали основу світосприйняття міського населення на початку ХХ-го ст. [8]

Тип автореферентної локальності характерний для об'єктів, архітектурне вирішення яких посиляється на самого себе, підкреслюючи тим самим, що воно є продуктом певного контексту. В межах автореферентного типу локальності можна виділити декілька її видів.

Один з видів автореферентної локальності досліджуваної архітектури проявлявся як підкреслення нових конструктивних чи технологічних можливостей будівництва. Прикладом тут може слугувати Паризький універмаг в Будапешті, збудований архітектором Шигмондом Шіклайом у 1911-му році. Це перша каркасна будівля міста, у якій архітектор частково звільняє площину фасаду від традиційного стінового заповнення та декору і навмисно демонструє конструктивні спряження у їх чистому вигляді. [9]

Інший вид автореферентної локальності представляли об'єкти, архітектурне вирішення яких наголошувало на внутрішньо-дисциплінарних змінах, що були покликані пристосуватись до нових контекстуальних умов. У

цьому випадку прикладом можна вважати будівлі так званого чеського кубізму початку ХХ-го століття, прихильники якого говорили про зміну візуального сприйняття об'єктів архітектури сучасною людиною та подібно кубістам-живописцям намагались пристосувати до нових модусів бачення фасадні поверхні проєктованих споруд. [10]

Як стає зрозумілим із поданих вище прикладів, в рамках досліджуваних архітектурних явищ, існувала певна ієрархія контекстуальних референцій. Більшість будівель, запроектованих згідно з принципами локальності перш за все посилались на той чи інший соціокультурний контекст, характерний для конкретного історичного дискурсу, що мав фактично глобальний рівень впливу. У той самий час це посилення доповнюється іншими референціями, що посилюються на умови контексту нижчого ієрархічного рівня (вужчої зони впливу, як наприклад, конкретної національної громади, що населяє певну територію чи політичного контексту певної держави).

Висновки. В якості висновку може бути сказано, що принципи локальності та універсальності покликані у комплексний спосіб описати наявність чи відсутність суб'єктивно сприйманого зв'язку архітектурного об'єкту із властивим йому контекстом. Процеси загальносупільної модернізації в європейських містах ХІХ-го століття призвели до особливо активного поширення в межах архітектури принципів універсальності. Це стосувалось винайдення нових типів будівель та нового відношення до самого будівництва, яке надавало пріоритет прагматичним міркуванням і відкидало позаутилітарні функції архітектурних знаків. В Австро-Угорщині при цьому посилюється інтерес до архітектурних принципів локальності, адже за допомогою них могло проявити власну ідентичність багатонаціональне населення із надзвичайно складною будовою його горизонтальної та вертикальної структури. Реалізація цих принципів проявилась в даному регіоні у формі репрезентативної та автореферентної локальностей із рядом специфічних для кожного типу видів та підвидів.

Література:

- 1) Електронний ресурс [<http://escholarship.org/uc/item/7vm2t2pt>]
- 2) Eisenman P. Written Into the Void: Selected Writings, 1990-2004/ Eisenman P. – New Haven: Yale University Press, 2007 – p. 4.
- 3) Semper G. Prinzip der Bekleidung in der Baukunst / Semper G. // Morananszky A. (Hrsg.) Architekturtheorie im 20. Jahrhundert – Wien: Springer-Verlag, 2003 – S. 363.

- 4) Csaky M., Kury A., Tragatschnig U. (Hg.) Kultur, Identität, Differenz. Wien und Zentraleuropa in der Moderne/ Csaky M., Kury A., Tragatschnig U. – Innsbruck: Studienverlag, 2004.
- 5) Drach E. Architektur und Geometrie. Zur Historizität formaler Ordnungssysteme // Drach E. – Bielefeld: Transcript Verlag, 2012 – S. 125.
- 6) Nerdinger W. Geschichte Macht Architektur // Nerdinger W. – München: Prestel Verlag, 2012 – S. 13.
- 7) Marek M. Kunst und Identitätspolitik. Architektur und Bildkünste im Prozess der tschechischen Nationsbildung // Marek M. – Köln: Böhlau Verlag, 2004 – S. 184.
- 8) Електронний ресурс [<http://www.ji.lviv.ua/n29texts/biruliov.htm>]
- 9) Alofsin A. Architektur beim Wort Nehmen // Alofsin A. – Salzburg: Verlag Anton Pustet, 2011 – S. 134.
- 10) Moravanszky A. Competing visions. Aesthetic invention and social imagination in Central European Architecture, 1867-1918/ Moravanszky A. – Cambridge: The MIT Press, 1998 – P.343.

Аннотация

В статье обоснована необходимость введения понятий локальности и универсальности как феноменов, которые описывают характер связи объекта архитектуры с его контекстом. Продемонстрировано, что роль этих принципов в архитектуре может быть раскрыта на основании анализа архитектурных явлений в городах Австро-Венгерской Империи во второй половине XIX-го и в начале XX-го века. Описано специфику распространения принципов универсальности и составлено типологию принципов локальности в архитектуре данного периода.

Ключевые слова: локальность, универсальность, архитектурная семиотика, архитектурный знак.

Annotation

In this article the need for introduction of the notions of architectural locality and universality to the field of architectural theory is justified. It is also shown, that the role of this principles in architecture can be uncovered at the basis of the deep studies of Austro-Hungarian architecture in the cities of the 2nd half of the XIX and the beginning of the XX century. Consequently there is the specific character of universality principles` occurrence described in this article. The typology of architectural locality is also developed on this pages.

Keywords: locality, universality, architectural semiotics, architectural sign.